

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

UZNESENIE

Ústavného súdu Slovenskej republiky

I. ÚS 103/2020-7

Ústavný súd Slovenskej republiky na neverejnom zasadnutí 26. februára 2020 v senáte zloženom z predsedníčky Jany Baricovej a zo sudcov Rastislava Kaššáka a Miloša Maďara (sudca spravodajca) predbežne prerokoval ústavnú sťažnosť maloletého sťažovateľa [REDACTED], [REDACTED], zastúpeného zákonnou zástupkyňou [REDACTED], [REDACTED], obaja [REDACTED] [REDACTED], vo veci namietaného porušenia práv podľa čl. 6 ods. 1 a čl. 8 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd a práv podľa čl. 3 ods. 1 a čl. 18 ods. 1 Dohovoru o právach dieťaťa rozsudkom Okresného súdu Komárno sp. zn. 11 T 66/2014 z 20. októbra 2016, uznesením Krajského súdu v Nitre sp. zn. 4 To 98/2016 z 12. januára 2017, uznesením Najvyššieho súdu Slovenskej republiky sp. zn. 3 Tdo 21/2019 z 31. júla 2019 a uznesením Ústavného súdu Slovenskej republiky sp. zn. I. ÚS 518/2019 zo 17. decembra 2019 a takto

r o z h o d o l :

1. Ústavnú sťažnosť maloletého [REDACTED] o d m i e t a .
2. Žiadosti maloletého [REDACTED] o ustanovenie právneho zástupcu v konaní pred Ústavným súdom Slovenskej republiky n e v y h o v u j e .

O d ô v o d n e n i e :

I.

Vymedzenie napadnutých rozhodnutí a sťažostná argumentácia

1. Ústavnému súdu Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) bola 12. februára 2020 doručená ústavná sťažnosť maloletého sťažovateľa [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ] (ďalej len „sťažovateľ“), zastúpeného zákonnou zástupkyňou [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ], obaja [REDAKOVANÉ] (ďalej len „matka sťažovateľa“), vo veci namietaného porušenia práv podľa čl. 6 ods. 1 a čl. 8 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“) a práv podľa čl. 3 ods. 1 a čl. 18 ods. 1 Dohovoru o právach dieťaťa (ďalej spolu aj ako „označené práva“) rozsudkom Okresného súdu Komárno (ďalej len „okresný súd“) sp. zn. 11 T 66/2014 z 20. októbra 2016 (ďalej len „rozsudok okresného súdu“), uznesením Krajského súdu v Nitre (ďalej len „krajský súd“) sp. zn. 4 To 98/2016 z 12. januára 2017 (ďalej aj „uznesenie krajského súdu“), uznesením Najvyššieho súdu Slovenskej republiky (ďalej len „najvyšší súd“) sp. zn. 3 Tdo 21/2019 z 31. júla 2019 (ďalej ako „uznesenie najvyššieho súdu“ spolu aj ako „rozhodnutia všeobecných súdov“) a uznesením ústavného súdu sp. zn. I. ÚS 518/2019 zo 17. decembra 2019 (ďalej len „napadnuté uznesenie ústavného súdu“).

2. Z obsahu ústavnej sťažnosti, ako aj napadnutého uznesenia ústavného súdu vyplýva, že otec sťažovateľa [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ] (ďalej len „otec sťažovateľa“), bol rozsudkom okresného súdu sp. zn. 1 T 45/2001 z 31. októbra 2002 odsúdený pre trestný čin vraždy, za ktorý mu bol uložený trest odňatia slobody v trvaní 11 rokov a 6 mesiacov, z výkonu ktorého bol podmienene prepustený 22. marca 2010 na skúšobnú dobu v trvaní 7 rokov. Rozsudkom okresného súdu bol otec sťažovateľa uznaný vinným zo zločinu týrania blízkej a zverenej osoby, ktorého sa dopustil v období od 31. júla 2013 do 13. februára 2014, za čo bol odsúdený na trest odňatia slobody v trvaní 11 rokov nepodmienene a súčasne mu bolo uložené protialkoholické liečenie ústavnou formou.

3. Sťažovateľ v ústavnej sťažnosti namieta porušenie čl. 6 dohovoru, keď uvádza: „... sudy nezabezpečili spravodlivý proces a od samého začiatku odmietajú akceptovať Dohovor o právach dieťaťa...“

4. Sťažovateľ poukazuje na skutočnosť, že ústavný súd napadnutým uznesením nerešpektoval najlepší záujem dieťaťa. V tejto súvislosti uvádza: „Dňa 7.2.2020 som sa dozvedel o existencii rozhodnutia ÚS SR sp. zn. I. ÚS 518/2019-14 zo dňa 17.12.2019. Ja ako dieťa som účastníkom tohto konania vďaka tomu, že som poškodený smerom k neprimeranému trestu ocka [REDAKOVANÉ], nar: [REDAKOVANÉ], ktorý bol odsúdený na mechanicky 11 ročný trest bez akéhokoľvek sa zváženie okolností prípadu alebo pomerov páchatela, rodinu vplyv na dieťa, zdravotný stav, zdravotný stav dieťaťa.“

5. Sťažovateľ v ústavnej sťažnosti poukazuje aj na nález Ústavného súdu Českej republiky sp. zn. II. ÚS 2027/2017 zo 7. augusta 2017, ktorý je podľa jeho názoru potrebné analogicky uplatniť aj v jeho prípade.

6. Podľa názoru sťažovateľa všeobecné sudy sa nezaoberali otázkou vplyvu uloženého trestu na jeho najlepší záujem ako maloletého dieťaťa.

7. Vzhľadom na uvedené sťažovateľ navrhuje, aby ústavný súd vo veci samej nálezom rozhodol o porušení jeho práv „garantovaných“ Dohovorom o právach dieťaťa, zrušil rozsudok okresného súdu, uznesenie krajského súdu aj najvyššieho súdu, ako aj napadnuté uznesenie ústavného súdu. Ako „nemajetkovú ujmu“ žiada prepustiť svojho otca z výkonu trestu odňatia slobody.

8. Sťažovateľ požiadal o ustanovenie právneho zástupcu v tomto konaní pred ústavným súdom.

II.

Relevantná právna úprava

9. Podľa čl. 124 ústavy ústavný súd je nezávislým súdnym orgánom ochrany ústavnosti.

10. Podľa čl. 127 ods. 1 ústavy ústavný súd rozhoduje o sťažnostiach fyzických osôb alebo právnických osôb, ak namietajú porušenie svojich základných práv alebo slobôd, alebo ľudských práv a základných slobôd vyplývajúcich z medzinárodnej zmluvy, ktorú Slovenská republika ratifikovala a bola vyhlásená spôsobom ustanoveným zákonom, ak o ochrane týchto práv a slobôd nerozhoduje iný súd.

11. Podľa čl. 140 ústavy podrobnosti o organizácii ústavného súdu, o spôsobe konania pred ním a o postavení jeho sudcov ustanoví zákon. Týmto zákonom je s účinnosťou od 1. marca 2019 zákon č. 314/2018 Z. z. o Ústavnom súde Slovenskej republiky a o zmene a doplnení niektorých zákonov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“).

12. Podľa § 37 ods. 1 zákona o ústavnom súde navrhovateľovi, ktorý požiada o ustanovenie právneho zástupcu v konaní pred ústavným súdom, ústavný súd môže ustanoviť právneho zástupcu, ak to odôvodňujú majetkové pomery navrhovateľa a nejde o zrejme bezúspešné uplatňovanie nároku na ochranu ústavnosti.

13. Podľa § 55 zákona o ústavnom súde návrh na začatie konania je neprípustný, ak

- a) sa týka veci, o ktorej ústavný súd už rozhodol, okrem prípadov, v ktorých sa rozhodovalo len o podmienkach konania, ak v ďalšom návrhu už podmienky konania boli splnené,

b) ústavný súd v tej istej veci koná,

c) navrhovateľ sa ním domáha preskúmania rozhodnutia ústavného súdu alebo

d) to ustanovuje tento zákon v § 132 ods. 2 alebo § 142 ods. 2.

14. Podľa § 56 ods. 1 zákona o ústavnom súde ústavný súd každý návrh na začatie konania predbežne prerokuje na neverejnom zasadnutí bez prítomnosti navrhovateľa, ak tento zákon v § 9 neustanovuje inak. Pri predbežnom prerokovaní návrhu ústavný súd zisťuje, či dôvody uvedené v § 56 ods. 2 zákona o ústavnom súde nebránia jeho prijatiu na ďalšie konanie.

15. Podľa § 56 ods. 2 zákona o ústavnom súde ústavný súd môže na predbežnom prerokovaní bez ústneho pojednávania uznesením odmietnuť návrh na začatie konania, a) na prerokovanie ktorého nemá ústavný súd právomoc, b) ktorý je podaný navrhovateľom bez zastúpenia podľa § 34 alebo § 35 a ústavný súd nevyhovel žiadosti navrhovateľa o ustanovenie právneho zástupcu podľa § 37, c) ktorý nemá náležitosti ustanovené zákonom, d) ktorý je neprípustný, e) ktorý je podaný zjavne neoprávnenou osobou, f) ktorý je podaný oneskorene, g) ktorý je zjavne neopodstatnený.

16. Podľa § 124 zákona o ústavnom súde ústavnú sťažnosť možno podať do dvoch mesiacov od nadobudnutia právoplatnosti rozhodnutia, oznámenia opatrenia alebo upovedomenia o inom zásahu. Táto lehota sa pri opatrení alebo inom zásahu počíta odo dňa, keď sa sťažovateľ mohol o opatrení alebo inom zásahu dozvedieť. Ak rozhodnutie nadobúda právoplatnosť vyhlásením alebo oznámením a ak sa podľa osobitných predpisov zároveň doručuje jeho písomné vyhotovenie, začína lehota plynúť dňom doručenia tohto písomného vyhotovenia sťažovateľovi; ak sa rozhodnutie doručuje len jeho zástupcovi, začína lehota plynúť dňom doručenia písomného vyhotovenia tohto rozhodnutia tomuto zástupcovi. Ak bol vo veci podaný mimoriadny opravný prostriedok, lehota na podanie ústavnej sťažnosti vo vzťahu k rozhodnutiu, ktoré bolo mimoriadnym opravným prostriedkom napadnuté, začína plynúť od doručenia rozhodnutia o mimoriadnom opravnom prostriedku.

17. Podľa čl. 6 ods. 1 prvej vety dohovoru každý má právo na to, aby jeho záležitosť bola spravodlivo, verejne a v primeranej lehote prejednaná nezávislým a nestranným súdom zriadeným zákonom, ktorý rozhodne o jeho občianskych právach alebo záväzkoch alebo o oprávnenosti akéhokoľvek trestného obvinenia proti nemu.

18. Podľa čl. 8 ods. 1 dohovoru každý má právo na rešpektovanie svojho súkromného a rodinného života, obydlia a korešpondencie.

19. Podľa čl. 3 ods. 1 Dohovoru o právach dieťaťa záujem dieťaťa musí byť prvoradým hľadiskom pri akejkoľvek činnosti týkajúcej sa detí, nech už uskutočňovanej verejnými alebo súkromnými zariadeniami sociálnej starostlivosti, súdmi, správnymi alebo zákonodarnými orgánmi.

20. Podľa čl. 18 ods. 1 Dohovoru o právach dieťaťa štáty, ktoré sú zmluvnou stranou Dohovoru, vynaložia všetko úsilie na to, aby sa uznala zásada, že obaja rodičia majú spoločnú zodpovednosť za výchovu a vývoj dieťaťa. Rodičia alebo v zodpovedajúcich prípadoch zákonní zástupcovia, majú prvotnú zodpovednosť za výchovu a vývoj dieťaťa. Základným zmyslom ich starostlivosti musí pritom byť záujem dieťaťa.

III.

Posúdenie vecí ústavným súdom

21. Ústavný súd poukazuje na skutočnosť, že aj keď v petite ústavnej sťažnosti absentuje označenie konkrétnych odsekov jednotlivých článkov dohovoru, ako aj Dohovoru o právach dieťaťa, resp. úplne absentuje označenie článkov dohovoru a Dohovoru o právach dieťaťa, ústavný súd z obsahu ústavnej sťažnosti ustálil predmet konania (s prihliadnutím na skutočnosť, že ide o maloletého sťažovateľa bez kvalifikovaného právneho zástupcu, pozn.) pred ústavným súdom tak, ako je uvedené v záhlaví tohto uznesenia.

III. 1 K namietanému porušeniu označených práv rozsudkom okresného súdu, uznesením krajského súdu a uznesením najvyššieho súdu

22. Ústavný súd v prvom rade poukazuje na skutočnosť, že vo vzťahu k zachovaniu lehoty na podanie ústavnej sťažnosti podľa § 124 zákona o ústavnom súde prihliadal na skutočnosť, že sťažovateľ sa (ako maloleté dieťa, pozn.) dozvedel o existencii porušenia

ním označených práv až 7. februára 2020 (tak, ako to uvádza v ústavnej sťažnosti, pozn.), a to z napadnutého uznesenia ústavného súdu.

23. V súlade s konštantnou judikatúrou ústavného súdu o zjavne neopodstatnenú ústavnú sťažnosť ide vtedy, keď namietaným postupom alebo namietaným rozhodnutím príslušného orgánu verejnej moci nemohlo dôjsť k porušeniu základného práva alebo slobody, ktoré označil sťažovateľ, a to buď pre nedostatok príčinnej súvislosti medzi označeným postupom alebo rozhodnutím príslušného orgánu verejnej moci a základným právom alebo slobodou, porušenie ktorých sa namietalo, prípadne z iných dôvodov. Za zjavne neopodstatnenú ústavnú sťažnosť preto možno považovať takú, pri predbežnom prerokovaní ktorej ústavný súd nezistil žiadnu možnosť porušenia označeného základného práva alebo slobody, realnosť ktorej by mohol posúdiť po jej prijatí na ďalšie konanie (m. m. I. ÚS 66/98, tiež napr. I. ÚS 4/00, II. ÚS 101/03, IV. ÚS 136/05, III. ÚS 198/07).

24. Ústavný súd poukazuje na skutočnosť, že medzi namietanými rozhodnutiami všeobecných súdov a právami sťažovateľa absentuje príčinná súvislosť. Sťažovateľ namieta, že všeobecné súdy zasiahli do jeho práv ako maloletého dieťaťa neprimerane vysokým trestom uloženým jeho otcovi rozhodnutiami všeobecných súdov.

25. Ústavný súd tiež poukazuje na skutočnosť, že Dohovor o právach dieťaťa v čl. 9 ods. 3 uvádza, že štáty, ktoré sú zmluvnou stranou Dohovoru, uznávajú právo dieťaťa oddeleného od jedného alebo oboch rodičov udržiavať pravidelné osobné kontakty s oboma rodičmi, ibaže by to bolo v rozpore so záujmami dieťaťa.

26. Situácia, v ktorej je maloleté dieťa oddelené od jedného z rodičov v dôsledku právoplatného rozhodnutia všeobecných súdov o odsúdení jedného z rodičov na trest odňatia slobody, je prirodzeným dôsledkom autoritatívneho výroku všeobecných súdov, keď ďalší styk maloletého dieťaťa s jeho odsúdeným rodičom je v Slovenskej republike bližšie upravený zákonom č. 475/2005 Z. z. o výkone trestu odňatia slobody a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov, ktorý upravuje návštevy

odsúdeného v závislosti od jeho zaradenia do ústavu na výkon trestu odňatia slobody. V tomto smere však ústavná sťažnosť neobsahuje žiadnu argumentáciu ani námietky.

27. V tejto veci ústavný súd považuje za dôležité poukázať na skutočnosť, že sťažovateľ (ktorý má v čase rozhodovania ústavného súdu 7 rokov, pozn.) podal ústavnú sťažnosť zastúpený svojou matkou [REDACTED], ktorá, ako to vyplýva z rozhodnutí všeobecných súdov, bola poškodenou v trestnom konaní vedenom proti otcovi sťažovateľa, a to pre zločin týrania blízkej a zverenej osoby. V tejto súvislosti ústavný súd poukazuje na skutočnosť, že otcovi sťažovateľa bol práve s prihliadnutím na jeho námietky o pôsobení jeho odsúdenia a potrestania v prejednávanej veci na celú rodinu, o potrebe prihliadnutia na práva dieťaťa (sťažovateľa, pozn.) a záujem na tom, aby vyrastalo v úplnej a harmonickej rodine a prostredí, uložený trest odňatia slobody bezprostredne na dolnej hranici zákonom ustanovenej trestnej sadzby (s. 16 odôvodnenia uznesenia krajského súdu, pozn.). Uvedené úzko súvisí aj s argumentáciou sťažovateľa o analogickom použití nálezu Ústavného súdu Českej republiky sp. zn. II. ÚS 2027/2017 zo 7. augusta 2017. V tomto kontexte ústavný súd poukazuje na skutočnosť, že všeobecné súdy vzali v prípade otca sťažovateľa do úvahy aj námietky o pôsobení jeho odsúdenia na jeho maloletého syna (sťažovateľa, pozn.). Vzhľadom na uvedené ústavný súd konštatuje, že analogické použitie nálezu Ústavného súdu Českej republiky sp. zn. II. ÚS 2027/2017 zo 7. augusta 2017 je v danom prípade (bez ohľadu na skutočnosť, že Ústavný súd Českej republiky rozhodoval o porušení práv obžalovaného, a nie jeho maloletého syna, pozn.) neopodstatnené.

28. Ústavný súd nie je zásadne oprávnený preskúmavať a posudzovať právne názory všeobecného súdu, ktoré ho pri výklade a uplatňovaní zákonov viedli k rozhodnutiu vo veci samej, ani preskúmať, či v konaní pred všeobecnými súdmi bol alebo nebol náležite zistený skutkový stav a aké skutkové a právne závery zo skutkového stavu všeobecný súd vyvodil. Z rozdelenia súdnej moci v ústave medzi ústavný súd a všeobecné súdy totiž vyplýva, že ústavný súd nie je opravnou inštanciou vo veciach patriacich do právomoci všeobecných súdov. Úlohou ústavného súdu nie je zastupovať všeobecné súdy, ktorým predovšetkým prislúcha interpretácia a aplikácia zákonov. Úloha ústavného súdu sa obmedzuje na kontrolu zlučiteľnosti účinkov takejto interpretácie a aplikácie s ústavou,

prípadne s medzinárodnými zmluvami o ľudských právach a slobodách (napr. II. ÚS 1/95, II. ÚS 4/00, I. ÚS 17/01).

29. Z tohto postavenia ústavného súdu vyplýva, že môže preskúmať rozhodnutie všeobecného súdu, ak v konaní, ktoré mu predchádzalo, alebo samotným rozhodnutím došlo k porušeniu základného práva alebo slobody. Skutkové a právne závery všeobecného súdu môžu byť predmetom kontroly zo strany ústavného súdu vtedy, ak by vyведенé závery boli zjavne neodôvodnené alebo arbitrárne, a tak z ústavného hľadiska neospravedliteľné neudržateľné, a zároveň by mali za následok porušenie základného práva alebo slobody (I. ÚS 37/95, II. ÚS 5/00, I. ÚS 17/01). Ak nie sú splnené tieto predpoklady na preskúmanie rozhodnutí všeobecných súdov, ústavný súd nemôže dospieť k záveru o vecnej spojitosti medzi základnými právami alebo slobodami, ktorých porušenie sa namieta, a napadnutým rozhodnutím všeobecných súdov, prípadne postupom, ktorý mu predchádzal.

30. Za arbitrárne, a preto protiústavné možno považovať tie rozhodnutia, ktorých odôvodnenie je úplne odchylné od veci samej, alebo aj extrémne nelogické so zreteľom na preukázané skutkové a právne skutočnosti (IV. ÚS 150/03, I. ÚS 301/06).

31. Ústavný súd po preskúmaní odôvodnenia rozhodnutí všeobecných súdov konštatuje, že v nich nezistil žiaden vnútorný rozpor ani žiadne popretie zmyslu, účelu či znenia aplikovaných právnych noriem. Práve naopak, rozhodnutia všeobecných súdov sú založené na racionálnych úvahách, preto aj celkom legitímne, právne akceptovateľné a ústavne konformné.

32. Vychádzajúc z uvedeného, ústavný súd ústavnú sťažnosť sťažovateľa v tejto časti odmietol ako zjavne neopodstatnenú podľa § 56 ods. 2 písm. g) zákona o ústavnom súde.

III.2 K namietanému porušeniu sťažovateľom označených práv napadnutým uznesením ústavného súdu

33. Podľa § 55 písm. c) zákona o ústavnom súde návrh na začatie konania je neprípustný, ak navrhovateľ sa ním domáha preskúmania rozhodnutia ústavného súdu.

34. Vzhľadom na uvedené ústavný súd ústavnú sťažnosť v časti, v ktorej sa sťažovateľ domáha vyslovenia porušenia ním označených práv napadnutým uznesením ústavného súdu, odmietol podľa § 55 písm. c) zákona o ústavnom súde ako neprípustnú.

IV.

K žiadosti o ustanovenie právneho zástupcu

35. Podľa § 37 ods. 1 zákona o ústavnom súde navrhovateľovi, ktorý požiada o ustanovenie právneho zástupcu v konaní pred ústavným súdom, ústavný súd môže ustanoviť právneho zástupcu, ak to odôvodňujú majetkové pomery navrhovateľa a nejde o zrejme bezúspešné uplatňovanie nároku na ochranu ústavnosti.

36. Vzhľadom na absenciu právneho zastúpenia sťažovateľa a s tým súvisiacu žiadosť sťažovateľa o ustanovenie právneho zástupcu v konaní pred ústavným súdom pristúpil ústavný súd v rámci ústavného prieskumu k preskúmaniu toho, či sú kumulatívne splnené tri podmienky, resp. predpoklady na ustanovenie právneho zástupcu v konaní pred ústavným súdom: (i) žiadosť o ustanovenie právneho zástupcu, (ii) majetkové pomery odôvodňujúce takúto žiadosť, (iii) nejde o zrejme bezúspešné uplatňovanie nároku na ochranu ústavnosti.

37. Pokiaľ ide o podmienku vyžadujúcu, aby nešlo o zrejme bezúspešné uplatňovanie nároku na ochranu ústavnosti, táto je splnená vtedy, ak je okrem iného daná právomoc ústavného súdu na jej prerokovanie, ústavná sťažnosť nie je oneskorená, nie je neprípustná a ani zjavne neopodstatnená.

38. Keďže ústavný súd odmieta ústavnú sťažnosť sťažovateľa z dôvodu jej zjavnej neopodstatnenosti, ako aj jej neprípustnosti, je zrejmé, že v danom prípade ide o zrejme bezúspešné uplatňovanie nároku na ochranu ústavnosti (m. m. III. ÚS 265/2014, III. ÚS 631/2017).

39. Pretože nebol splnený jeden z troch predpokladov ustanovenia právneho zástupcu v konaní pred ústavným súdom, žiadosti sťažovateľa o ustanovenie právneho zástupcu ústavný súd nevyhovel (bod 2 výroku rozhodnutia).

40. Vzhľadom na odmietnutie ústavnej sťažnosti sa ústavný súd ďalšími návrhmi sťažovateľa uvedenými v petite jeho ústavnej sťažnosti nezaoberal, keďže rozhodovanie o nich je podmienené vyslovením porušenia základného práva alebo slobody podľa ústavy, alebo ľudského práva alebo základnej slobody podľa kvalifikovanej medzinárodnej zmluvy, k čomu v tomto prípade nedošlo.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 26. februára 2020

Jana Baricová
predsedníčka senátu